Eiropas Parlaments
2024-2029

Zivsaimniecības komiteja

2025/2054(INI)

24.09.2025

ZIŅOJUMA PROJEKTS

par okeānu diplomātijas nozīmi ES zvejniecības un akvakultūras konkurētspējas kontekstā
(2025/2054(INI))

Zivsaimniecības komiteja

Referente: *Željana Zovko*

SATURA RĀDĪTĀJS

Lpp.

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS 3

PASKAIDROJUMS 8

EIROPAS PARLAMENTA REZOLŪCIJAS PRIEKŠLIKUMS

par okeānu diplomātijas nozīmi ES zvejniecības un akvakultūras konkurētspējas kontekstā

(2025/2054(INI))

Eiropas Parlaments,

– ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 43. pantu,

– ņemot vērā ANO 1982. gada 10. decembra Jūras tiesību konvenciju,

– ņemot vērā ES kopējo zivsaimniecības politiku un tās ārējo dimensiju,

– ņemot vērā Komisijas 2025. gada 5. jūnija paziņojumu "Eiropas Okeāna pakts" (COM(2025)0281) un Komisijas un Savienības Augstā pārstāvja ārlietās un drošības politikas jautājumos 2022. gada 24. jūnija kopīgo paziņojumu "Kurss — ilgtspējīga zilā planēta. Kopīgs paziņojums par Starptautiskās okeānu pārvaldības darbakārtību" (JOIN(2022)0028), kurā noteiktas četras galvenās prioritātes: stiprināt globālās okeānu pārvaldības satvaru, līdz 2030. gadam panākt okeānu ilgtspēju, uzlabot drošību jūrā un jūras drošumu un veicināt okeāna zinātni un uzkrāt zināšanas par okeānu,

– ņemot vērā iepriekšējās rezolūcijas par okeānu pārvaldību, zivsaimniecību un zilo ekonomiku,

– ņemot vērā Reglamenta 55. pantu,

– ņemot vērā Zivsaimniecības komitejas ziņojumu (A10-0000/2025),

A. tā kā okeāni un jūras aizņem 71 % Zemes virsmas un vairāk nekā 65 % ES teritorijas; tā kā ES pārrauga pasaulē lielāko kolektīvo jūras teritoriju, ko veido 25 miljoni km² ekskluzīvo ekonomisko zonu ar vairāk nekā 70 000 km garu krasta līniju, un 40 % tās iedzīvotāju dzīvo 50 km attālumā no jūras;

B. tā kā ES zvejas flote, kas nodrošina ES klātbūtni jūrās un ko veido aptuveni 69 000 kuģu, ir viena no ilgtspējīgākajām un stingri reglamentētajām zvejas flotēm pasaulē, taču tā saskaras ar tādām problēmām kā kvotu samazināšanās, augstas darbības izmaksas, apgrūtinošs regulējums un negodīga konkurence, ko rada trešās valstis ar zemākiem standartiem;

C. tā kā ES importē 70 % tajā patērēto jūras produktu un tas rada stratēģisku atkarību, apdraud pašpietiekamību un pakļauj nozari negodīgai praksei;

D. tā kā ES ir 18 reģionālo zvejniecības pārvaldības organizāciju locekle un tai ir vadošā loma daudzpusējās sarunās par noteikumiem attiecībā uz zvejniecības pārvaldību un jūras resursu saglabāšanas praksi un to īstenošanu;

E. tā kā okeānu paskābināšanās, jūras piegružojums, dzīvotņu degradācija un klimata

pārmaiņas apdraud jūras bioloģisko daudzveidību, savukārt nelegāla, nereģistrēta un neregulēta (NNN) zveja un ēnu flotes apdraud ES bioloģisko daudzveidību un zvejniecības un rada negodīgu konkurenci;

F. tā kā *Brexit* radīja jaunus sarežģījumus ES zvejniecību pārvaldībā Atlantijas okeāna ziemeļaustrumu daļā, ietekmējot kvotu iedalīšanu, piekļuvi zvejas vietām un tirdzniecības dinamiku,

Okeānu diplomātijas stiprināšana

1. uzsver, ka Eiropas Savienībai, ņemot vērā tās jūras teritorijas lielumu, ekonomisko ietekmi un juridisko un regulatīvo līderību, ir unikālas iespējas vadīt globālo okeānu pārvaldību; atgādina, ka Eiropas Savienībai ir pasaulē lielākā ekskluzīvā ekonomikas zona un tā jau ir iesaistījusies jūras resursu saglabāšanā nākamajām paaudzēm;

2. aicina okeānu diplomātiju integrēt ES kopējā ārpolitikā un drošības politikā, lai aizsargātu noteikumos balstītu kārtību jūrā, nodrošinātu jūras resursu ilgtspējīgu izmantošanu, popularizētu ES standartus un, izmantojot īpašus pasākumus, piemēram, jūras spēku misijas, cīnītos pret NNN zveju un ēnu flotēm, pirātismu un naidīgām vai vardarbīgām darbībām, kas vērstas pret ES zvejas kuģiem un ES infrastruktūru, jo īpaši zemūdens infrastruktūru;

3. atzinīgi vērtē Eiropas Okeāna paktu kā integrētu stratēģiju, kas apvieno jūras drošību, tirdzniecības aizsardzību, atbildību vides jomā un diplomātiju; uzsver, ka, apvienojot jūras spēku izvietošanu, infrastruktūras uzraudzību, apdrošināšanu un tirgus stabilizācijas pasākumus, uzlabotu kiberaizsardzību un stingru izpildes panākšanu, ES var uzturēt drošus un uzticamus tirdzniecības maršrutus, tādējādi stiprinot savu uzticamību un līderību globālajā uz noteikumiem balstītajā kārtībā;

4. atzinīgi vērtē gaidāmo jauno Vidusjūras reģiona paktu kā pamatiniciatīvu miera, stabilitātes un labklājības stiprināšanai reģionā; aicina Komisiju ciešā partnerībā ar Savienību Vidusjūrai un citām reģionālām struktūrām par prioritāti noteikt šā pakta īstenošanu un izmantot iepriekšējo šādu iniciatīvu pieredzi un paraugpraksi, lai nodrošinātu reālus ieguvumus piekrastes kopienām, ekosistēmām un ekonomikas noturībai visā baseinā;

5. aicina Komisiju pilnībā izmantot stabilu okeāna diplomātiju par stratēģisku instrumentu kopīgu mērķu sasniegšanai ar reģionālo zvejniecības pārvaldības organizāciju un ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīgumu (IZPN) starpniecību, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai nodrošinātu patiesi vienlīdzīgus konkurences apstākļus un godīgu konkurenci starp ES zvejniekiem un trešo valstu zvejniekiem, un vienlaikus uzsver, ka ES ir jāuztur zvejas flote, kas var izmantot jaunās zvejas iespējas, ko radījusi IZPN paplašināšana;

6. atbalsta to, ka ES tirdzniecības nolīgumos un partnerībās tiek integrēti jūras un kritiskās infrastruktūras drošības noteikumi, tā nodrošinot, ka jūras drošība kļūst par ES stratēģijas *Global Gateway* un ES ārējās ekonomiskās un diplomātiskās programmas galveno sastāvdaļu;

7. atzinīgi vērtē Komisijas 2022. gada 24. jūnija kopīgo paziņojumu par Starptautiskās

okeānu pārvaldības darbakārtību un to, ka Komisija nesen ir pieņēmusi Eiropas Okeānu paktu, ko atbalsta ar 1 miljardu EUR lielu finansējumu, lai aizsargātu jūras bioloģisko daudzveidību un stiprinātu ilgtspējīgas zilās ekonomikas attīstību; atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Okeānu pakts ir iekļauts ES Konkurētspējas kompasā kā stratēģisks ES ilgtermiņa izaugsmes elements;

8. mudina ES atbalstīt ieinteresētās personas tādas Eiropas jūrlietu industriālas alianses izveidē, kas integrē zvejniecību, akvakultūru, kuģu būvi, stratēģiskās investīcijas un tehnoloģijas, vienlaikus atzīstot, ka visas jūrlietu nozares ir savstarpēji atkarīgas konkurētspējas, nodarbinātības, zaļās un digitālās pārkārtošanās un jūras resursu ilgtspējīgas izmantošanas ziņā;

9. aicina Eiropas Ārējās darbības dienestu ievērojami palielināt investīcijas Eiropas diplomātu apmācībā ar okeāniem saistītos jautājumos, īpašu uzmanību pievēršot tam, lai stiprinātu ES delegāciju un misiju trešās valstīs, jo īpaši piekrastes valstīs, speciālās zināšanas jūrlietu un okeānu pārvaldības jomā; aicina Eiropas Ārējās darbības dienestu iesaistīt Eiropas Okeānu pakta stratēģiskās nozīmes popularizēšanā;

Zvejniecības un akvakultūras konkurētspēja

10. uzsver, ka ir jāsamazina administratīvais slogs un jāpaātrina procedūras projektiem, kas veicina pārtikas nodrošinājumu; aicina vienkāršot piekļuvi sauszemes un piekrastes teritorijām, sadarbojoties ar Eiropas Investīciju banku un vietējām iestādēm, jo tas ir būtiski ilgtspējīgas un konkurētspējīgas akvakultūras nozares uzturēšanai;

11. mudina Komisiju rūpīgi izvērtēt strukturālos faktorus un tendences, kas ietekmē zvejniecību ilgtermiņa ilgtspēju un rentabilitāti;

12. aicina veikt mērķtiecīgus pasākumus, lai nodrošinātu paaudžu nomaiņu un palielinātu zvejas karjeras pievilcību, investējot modernās, drošās un digitalizētās zvejas flotēs, apmācības programmās un slimību profilakses iniciatīvās un uzlabojot darba apstākļus; aicina Komisiju un dalībvalstis stiprināt ostas un muitas pārbaudes, pilnībā izmantojot jaunu ES muitas aģentūru, lai aizsargātu zvejniekus no narkotiku un migrantu tirgotājiem un uzlabotu importēto jūras produktu izsekojamību;

13. aicina atbalstīt zvejas flotu atjaunošanu tālākajos reģionos, lai nodrošinātu zivsaimniecības nozares nākotni tālākajos reģionos un veicinātu ilgtspējīgu vietējo attīstību; aicina Komisiju nodrošināt, ka tālākajiem reģioniem tiek pievērsta īpaša uzmanība ar kaimiņvalstīm vai reģioniem noslēgtos ES IZPN, piemēram, infrastruktūras, flotes vai nozares atbalsta pasākumu veidā;

14. aicina Komisiju veicināt patērētāju informētību un pieprasījumu pēc pārredzamības un izsekojamības, nodrošinot detalizētu informāciju par jūras produktu izcelsmi, kvalitāti un ilgtspēju; uzsver, ka ir jāizstrādā tirgus standarti, kas garantētu vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES importētām jūras veltēm un jūras produktiem, nodrošinot, ka tie atbilst salīdzināmiem vides un ilgtspējas kritērijiem;

15. mudina kopējās zivsaimniecības politikas satvarā nekavējoties likvidēt regulatīvos šķēršļus, kas kavē dekarbonizācijas centienus un flotes atjaunošanu, īpašu uzmanību pievēršot tālāko reģionu zvejas flotu vajadzībām;

Vadošā loma vides un zinātnes jomā

16. atzinīgi vērtē ES vadošo pozīciju globālajā okeānu pārvaldībā, jo īpaši saistībā ar tās lomu vērienīgu ieceru koalīcijas attiecībā uz biodaudzveidību ārpus valstu jurisdikcijas izveidē, kurā piedalās 52 valstis; aicina ātri ratificēt un īstenot Nolīgumu, kas saskaņā ar ANO Jūras tiesību konvenciju izstrādāts par jūras biodaudzveidības saglabāšanu un ilgtspējīgu izmantošanu teritorijās, kas ir ārpus valstu jurisdikcijas, lai nodrošinātu atklātās jūras efektīvu aizsardzību un ilgtspējīgu pārvaldību;

17. prasa, lai Komisija un dalībvalstis, tostarp ar Starptautiskās Jūras dzīļu pārvaldes starpniecību, veicinātu starptautisku dziļjūras izrakteņu ieguves moratoriju, kamēr visaptveroši zinātniskie pētījumi neliecina, ka šādas darbības var pārvaldīt, neizraisot bioloģiskās daudzveidības zudumu vai ekosistēmu degradāciju; mudina visas valstis ievērot piesardzības principu un atbalstīt šo moratoriju kā jautājumu, kas saistīts ar globālo atbildību vides jomā;

18. mudina ātri noteikt aizsargājamās jūras teritorijas Antarktikā, tostarp Vedela jūrā un Antarktikas pussalā; aicina Komisiju aktīvi atbalstīt šīs aizsargājamās jūras teritorijas kā daļu no līdzsvarotas reakcijas uz citu globālo dalībnieku pieaugošajiem mērķiem šajos reģionos;

19. atbalsta Eiropas Okeāna paktā pausto apņemšanos izveidot Eiropas okeāna novērošanas iniciatīvu, kas ir stūrakmens izpratnes par jūras ekosistēmām un to pārvaldības uzlabošanā; aicina pastiprināt sadarbību ES pētniecības un inovācijas jomā, lai stiprinātu sadarbību jūras zinātnē un nostiprinātu ES vadošo lomu okeanogrāfijas jomā;

Tirdzniecības politika un globālā okeānu pārvaldība

20. uzsver ES pienākumu saglabāt vadošo lomu starptautiskos forumos, veicinot multilaterālismu, sadarbojoties ar Amerikas Savienotajām Valstīm un nosakot globālus jūras ilgtspējas un godīgas konkurences standartus;

21. atzinīgi vērtē Specializētās zvejniecības komitejas pieņemto lēmumu, ar ko nosaka ilgtermiņa kārtību starp ES un Apvienoto Karalisti, kas piešķir pilnīgu savstarpēju piekļuvi zvejas ūdeņiem līdz 2038. gada 30. jūnijam; aicina Komisiju stingri iebilst pret jebkādiem vienpusējiem lēmumiem, kas *de facto* samazinātu ES zvejnieku piekļuvi Apvienotās Karalistes ūdeņiem;

22. aicina ES pastiprināt sadarbību ar Norvēģiju, rīkojot apaļā galda augsta līmeņa diskusijas par zvejniecību un okeāniem, lai atrisinātu neatrisinātos jautājumus un nodrošinātu taisnīgus un vienlīdzīgus konkurences apstākļus ES un Norvēģijas zvejniekiem;

23. aicina Komisiju — lai stiprinātu ES spēju risināt neilgtspējīgas prakses problēmu visā pasaulē — nodrošināt lielāku juridisko skaidrību par neilgtspējīgu zvejas praksi, kuras dēļ var tikt piemēroti ES izpildes panākšanas pasākumi, tostarp tirdzniecības ierobežojumi, piemēram, importa aizliegumi;

Budžeta un institucionālie pasākumi

24. stingri uzstāj, ka ir vajadzīgs ievērojams finansējums okeānu diplomātijai, jo īpaši, lai uzturētu stratēģisku zvejas nozari; ar bažām konstatē, ka nākamās daudzgadu finanšu shēmas priekšlikumos ir norādīts, ka zvejniecībai un akvakultūrai laikposmā no 2028. līdz 2034. gadam ir piešķirti tikai 2 miljardi EUR, kas ir tikai trešdaļa no iepriekšējā finansējuma apjoma;

25. aicina Komisiju nodrošināt, ka zvejniekiem un zilās ekonomikas ieinteresētajām personām ir efektīva un vienkāršāka piekļuve finanšu instrumentiem, piemēram, Eiropas Konkurētspējas fondam, kas atbalsta investīcijas ilgtspējīgā zilajā ekonomikā, un Kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentam "Eiropa pasaulē", kas ir okeānu diplomātijas un NNN zvejas apkarošanas centienu pamatā, kā arī papildu finansējuma avotiem, piemēram, Taisnīgas pārkārtošanās fondam, *REPowerEU*, programmai "Apvārsnis Eiropa" un Eiropas Investīciju bankai;

°

° °

26. uzdod priekšsēdētājai šo rezolūciju nosūtīt Padomei un Komisijai.

PASKAIDROJUMS

Eiropas jūras ekonomika ir tās labklājības stūrakmens: zilā ekonomika ik gadu nodrošina 250 miljardu EUR lielu bruto pievienoto vērtību, balsta 5 miljonus darbvietu un uztur globālās tirdzniecības darbību: 90 % starptautiskās tirdzniecības apjoma un 80 % ES ārējās tirdzniecības preču tiek pārvadātas pa jūru, un zemūdens kabeļi nodrošina vairāk nekā 99 % no starpkontinentālās interneta datplūsmas.

Mazapjoma zvejniecība ir daudzu piekrastes kopienu pamats, kas nodrošina ekonomiskos iztikas līdzekļus, saglabā tradīcijas un garantē nodrošinātību ar pārtiku, taču tā saskaras ar tādām problēmām kā paaudžu maiņas samazināšanās un nepievilcīgi darba apstākļi. Vidusjūras zvejas flote sastāv galvenokārt no maziem kuģiem, kas veido aptuveni 80 % no kopējās ES flotes reģionā, un tā jau saskaras ar daudzām problēmām, kas ietekmē nozares pievilcību un sociālekonomisko ilgtspēju.

Kopējā zivsaimniecības politika (KZP) ir ekskluzīva ES kompetence un ES pārtikas nodrošinājuma un vides politikas stūrakmens. Tās pamatā ir vides, sociālā un ekonomiskā ilgtspēja, reģionālā sadarbība un zinātniski pamatotu lēmumu pieņemšana.

Eiropas Savienībai ir pasaulē lielākā ekskluzīvā ekonomikas zona (EEZ), un tā jau ir iesaistījusies savu resursu saglabāšanā nākamajām paaudzēm. Līdz ar to Eiropas Savienībai, ņemot vērā tās jūras teritorijas lielumu, ekonomisko ietekmi un juridisko un regulatīvo līderību, ir unikālas iespējas vadīt globālo okeānu pārvaldību.

Okeāna diplomātija vairs nav fakultatīvs ārpolitikas instruments, bet gan stratēģiska nepieciešamība Eiropas drošībai, tirdzniecībai, vides ilgtspējai un ekonomiskajai noturībai. Lai ietekmētu tirdzniecības partnerus, radītu saistošus ilgtspējas pienākumus, nodrošinātu taisnīgu piekļuvi krājumiem un palielinātu aizsargājamo jūras teritoriju efektivitāti, būtu jāizmanto saskaņota ES okeānu diplomātijas harta.

Zvejniecība un akvakultūra ir stratēģiski resursi pārtikas nodrošinājumam un lauku attīstībai. Ir svarīgi atzīt zvejnieku plašāko identitāti un lomu, kāda tiem ir kā jūras vides sargātājiem, ekoloģiska tūrisma veicinātājiem un piekrastes kopienu vietējās attīstības sekmētājiem. Vides pasākumi nedrīkst apdraudēt sociālekonomisko dzīvotspēju.

Pārmērīga atkarība no jūras produktu importa ir jāmazina ar pašpietiekamības politikas palīdzību, mudinot trešās valstis ievērot līdzvērtīgus vides un sociālos standartus, kā arī novērst negodīgu konkurenci. Ir jāstiprina zvejnieku un citu jūrlietu nozares ieinteresēto personu sadarbība tādās jomās kā jūras telpiskā plānošana, atjaunīgās enerģijas izvēršana, jūras produktu piegādes ķēdes organizācija, aprites ekonomika un dažādošana saskaņā ar ilgtspējīgas zilās ekonomikas satvaru.

Ir jāatjauno zivsaimniecības nozares ieinteresēto personu un ES iestāžu savstarpējā uzticēšanās, uzlabojot pārredzamību, novērtēšanu un iesaistīšanos politikas izstrādes procesos. Starptautiskā zinātniskā sadarbība un lielākas investīcijas jūras zinātniskajā pētniecībā ir būtiski svarīgas, lai risinātu globālas problēmas un atbalstītu uz pierādījumiem balstītas politikas veidošanu.

Būtiska ir cieša sadarbība ar Amerikas Savienotajām Valstīm, piemēram, ar Nacionālās

okeānu un atmosfēras administrācijas (*NOAA*) starpniecību, atzīstot transatlantisko partnerību nozīmi okeānu pārvaldības un zinātnes veicināšanā. ASV izstāšanās no vairākām daudzpusējām organizācijām ir nožēlojama, un tā ir vājinājusi kolektīvo rīcību.

Kopējā zivsaimniecības politika (KZP) ir jāatbalsta ar pienācīgu un stabilu finansējumu tās mērķu sasniegšanai.